

Pionierska konserwacja fotograficznej kolekcji Kriegerów

2017-11-18

Drewniane domy i szopy u brzegu Wisły pod Wawelem, dorożki i furmanki na brukowanej płycie Rynku Głównego, a nieco dalej, przed zrujnowanymi Sukiennicami, przekupnie rozkładający swoje towary na drewnianych stołach bądź wprost na ziemi – taki Kraków z II połowy XIX w. utrwalił na szklanych negatywach fotografowie z rodziny Kriegerów. Niemal każdy z nas zetknął się kiedyś z tymi dawnymi zdjęciami Krakowa, reprodukowanymi od lat w różnych wydawnictwach, jednak pewnie nie wszyscy wiedzą, kto był ich autorem. Dzięki dofinansowaniu uzyskanemu ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego Muzeum Historyczne Miasta Krakowa mogło natychmiast przystąpić do pionierskiej konserwacji szklanych negatywów.

Założycielem zakładu fotograficznego był urodzony 200 lat temu Ignacy Krieger – jeden z pionierów krakowskiej fotografii. Nie wiemy, gdzie wyuczył się zawodu. Natomiast wiemy, że podróżował po świecie w celu doskonalenia się w fotografii. Krieger wykonywał zdjęcia portretowe, jednak to nie one przyniosły mu uznanie i poczesne miejsce w historii fotografii krakowskiej i polskiej.

Ignacy został jednym z pierwszych dokumentalistów Krakowa. Firma Kriegera na szeroką skalę wykonywała zdjęcia zabytków Krakowa i architektury dawnej oraz dzieł sztuki, nie stroniąc jednak od uwieczniania urbanistycznych przemian Krakowa. Krieger współpracował także z krakowskim środowiskiem naukowym, dla którego wykonywał zdjęcia dzieł sztuki, zabytków kultury materialnej, dokumentów oraz pamiątek zgromadzonych w obiektach sakralnych, muzeach, zbiorach prywatnych. Dużą część kolekcji negatywów stanowią te ukazujące mieszkańców Galicji – Polaków, Ukraińców i Żydów – w ich tradycyjnych, regionalnych strojach, mieszkańców podkrakowskich wiosek oraz fotografie górali z Podhala, Pienin, Śląska Cieszyńskiego oraz Hucułów.

Po śmierci Kriegera, dobrze prosperujący zakład pozostał w posiadaniu jego dzieci, które kontynuowały działalność firmy. W 1926 r. ostatnia właścicielka przekazała wielotysięczny zbiór szklanych negatywów i wyposażenie atelier gminie miasta Krakowa, a finalnie trafiły one w posiadanie Muzeum Historycznego Miasta Krakowa.

Kolekcja składa się z dwóch części. Pierwsza, licząca ponad 3600 szklanych negatywów, wykonana została techniką mokrego kolodionu, druga obejmuje 4900 klisz wykonanych w technice srebrowo-żelatynowej. Kolekcja posiada nie tylko wartość artystyczną i dokumentalną, zawiera bowiem cenne informacje zarejestrowane w warstwie obrazowej, ale także prezentuje doskonały warsztat sporządzania i obróbki fizykochemicznej materiału, jakim dysponował zakład. Zbiór szklanych negatywów wykonanych w technice mokrego kolodionu, a więc jednej z najstarszych technik fotograficznych, jest największym zbiorem w Polsce i prawdopodobnie jedynym!

Niestety, niedawno podczas przeglądu konserwatorskiego zauważono na powierzchni warstwy obrazowej części negatywów zmiany, świadczące o rozpoczęciu procesów dekompozycji chemicznej nitrocelulozy, które w niedługim czasie mogłyby doprowadzić do zaniku obrazu. Procesy takie, w chwili obecnej, są nieodwracalne, natomiast można je spowolnić. Zdarzają się także zadrapania, zarysowania, pęknięcia lub złamania szklanego podłoża oraz ukruszenia narożników. Szczególnie groźne jest odspajanie i wykruszanie się warstwy obrazowej na całej powierzchni, które powoduje bezpowrotną utratę informacji zarejestrowanych przedstawień.

Wartość i stan zachowania zbioru determinował konieczność podjęcia kompleksowych prac mających na celu ich właściwą ochronę. Niezbędne stało się szybkie przystąpienie do prac konserwatorskich, które ochroniłyby negatywy oraz zawarte na nich cenne informacje, będące dla badaczy dziejów Krakowa i jego okolic nieocenionym źródłem ikonograficznym. Dzięki dofinansowaniu uzyskanemu ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego Muzeum Historyczne Miasta Krakowa mogło natychmiast przystąpić do pionierskiej konserwacji szklanych negatywów wykonanych w technice mokrego kolodionu, wytypowanych do programu „Wspieranie działań muzealnych”.

Projekt zaplanowany jest na dwa lata, a uzyskane fundusze pozwoliły na pozyskanie dodatkowych fachowców, co umożliwi bezzwłoczne przeprowadzenie konserwacji tego dużego zbioru klisz szklanych. W trakcie projektu zostanie także wykonana bardzo dokładna dokumentacja konserwatorska zarówno fotograficzna, jak i opisowa, obrazująca zarówno zmiany zaistniałe w artefaktach w przeszłości, jak i metody zastosowane w czasie konserwacji.

Ze względu na pionierski charakter projektu opracowana metodyka prac konserwatorskich może być wykorzystywana do późniejszych przedsięwzięć dotyczących innych klisz szklanych z zasobu Muzeum i innych instytucji.

Przeprowadzenie konserwacji umożliwi następnie digitalizację wszystkich klisz przez muzealną Pracownię Digitalizacji w celu umieszczenia na portalu [Cyfrowy Thesaurus](#) i udostępnienia szerokiej publiczności.